فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت
شماره پیاپی ۶۰– دوره دوم، شماره ۴۳– سال ۱۳۹۷
مقاله شماره ۴ – صفحات ۶۷ تا ۸۸

پیش بینی فرسودگی شغلی بر اساس مؤلفه‌های اضطراب و پرخاشگری در معلمان زن متاهل مقطع متوسطه

حسین ایلانلو[۱]، فاطمه عرفان منش[۲]، صدیقه احمدی[۳]، سعید قبادی[۴]

۱.حسین ایلانلو- دانشجو دکتری تخصصی رشته مشاوره ـ دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه خوارزمی ـ کرج ـ ایران.
ایمیل hosseinelanloo@gmail.com

۲.فاطمه عرفان منش ـ کارشناس ارشد مشاوره شغلی ـ دانشگاه علامه طباطبایی ـ تهران ـ ایران. ایمیل
erfanmanesh74@gmail.com

۳.دکتر صدیقه احمدی* ـ استادیار گروه مشاوره دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی ـ دانشگاه خوارزمی ـ کرج ـ ایران. ایمیل؛
ahsedighe0@gmail.com

۴.سعید قبادی- دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران پزشکی، ایران.

چکیده:

هدف این پژوهش، پیش بینی فرسودگی شغلی بر اساس مؤلفه‌های اضطراب و پرخاشگری در معلمان زن متاهل مقطع متوسطه شهر قزوین بود. طرح کلی پژوهش از نظر هدف، جزء تحقیقات کاربردی و از نظر جمع‌آوری داده‌ها، توصیفی- همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش، کلیه معلمان زن متاهل شهر قزوین در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای و برحسب جدول مورگان، تعداد ۳۰۲ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند که به دلیل وجود ۷ پرسشنامه مخدوش، تعداد ۲۹۵ نفر به عنوان نمونه نهایی در نظر گرفته شدند. ابزار پژوهش، پرسشنامه فرسودگی شغلی ماسلاچ، پرسشنامه پرخاشگری (AGQ) باس و پری و پرسشنامه اضطراب کتل (CAQ)، بود. جهت تحلیل داده‌ها، از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون همزمان، استفاده گردید.

نتایج تحلیل آماری نشان داد بین اضطراب و پرخاشگری با فرسودگی شغلی معلمان زن متاهل رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p<0.01$) و مؤلفه‌های اضطراب (اضطراب آشکار و پنهان) و پرخاشگری (خشم، تهاجم، کینه توزی) ، به صورت معنی‌داری، قادر به پیش بینی متغیر فرسودگی شغلی معلمان زن متاهل بودند. همچنین متغیر اضطراب، با بتای بیشتر نسبت به متغیر پرخاشگری، سهم بیشتری در پیش بینی متغیر فرسودگی شغلی معلمان زن متاهل داشت. در بین مولفه‌های پرخاشگری، مؤلفهٔ کینه‌توزی نسبت به دو مؤلفهٔ دیگر، سهم بیشتری در پیش بینی فرسودگی شغلی معلمان زن متاهل داشت.

کلمات کلیدی: اضطراب، پرخاشگری، فرسودگی شغلی، معلمان زن متاهل

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

مقدمه:

آموزش، زیربنای اصلی پیشرفت‌های علمی و تکنولوژیکی در جهان امروزی محسوب می‌شود. تمدنی که بشر امروزی به وجود آن افتخار می‌کند، درحقیقت، نتیجه انباشت تجربه‌ها و انتقال آن از راه آموزش، از نسلی به نسل دیگر است وکشوری که نتوانسته باشد ویژگی‌های لازم یک جامعه علمی را به دست آورد، علت اصلی را باید در نظام آموزشی خویش جستجو کند و با رفع موانع و مشکلات موجود در جامعه به طور قطع، خواهد توانست به پیشرفت‌های فراوان در همه زمینه‌ها دست یابد. بنابراین، به دلیل اهمیت بسیار نظام آموزشی، باید ارکان اصلی این نظام، یعنی معلمان و دبیران درهمه دوره‌های تحصیلی اعم از ابتدایی، راهنمایی و متوسطه مورد توجه ویژه قرار گیرند (*Turkman,2009*). از سوی دیگر شرایط حاکم بر زندگی زنان شاغل در اکثر نقاط دنیا حاکی از آن است که نه تنها از مسئولیت‌های زنان کاسته نشده است، بلکه اشتغال آن‌ها بار مضاعفی را بر دوش آن‌ها گذاشته است. کار در بیرون از منزل، نقش همسری، نقش مادری و رسیدگی به وضع منزل در کنار فعالیت در محیط کار باعث شده است زنان دچار خستگی و استرس شوند (Babaei fard, 2013). یکی از نتایج این استرس‌ها، بروز فرسودگی شغلی در میان آنها است. مفهوم فرسودگی شغلی در اوایل دهه ۱۹۷۰ برای اولین بار به وسیله فروندنبرگر[1] در نیویورک، و ماسلاچ و پانیز[2] در کالیفرنیا مطرح شد.

فرسودگی شغلی، نوعی اختلال است که به دلیل قرار گرفتن طولانی مدت شخص در معرض فشار روانی، ایجاد می شود و نشانه های مرضی آن، نیز فرسودگی هیجانی، جسمی و ذهنی است (*Saatchi, Kamkari,Asgarian,2010*). فرسودگی شغلی، حالتی از خستگی جسمی، روانی و هیجانی است که منجر به روحیه پایین، نگرش منفی نسبت به ارباب رجوع، نگرش تمسخر آمیز نسبت به پیشرفت های شغلی و کاهش کارآیی فرد می‌شود(*Bell, Kulkurni, Dalton,2003*). معلمینی که دچار فرسودگی شغلی می‌شوند انگیزه، صبوری و خوش‌بینی کمتری دارند و دچار خستگی عاطفی و بی حوصلگی می‌گردند و درنتیجه، در

[1]. Frnndberger
[2] .Malsach & Paniz

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

زندگی خانوادگی خود، نیز از سلامت روحی و روانی خوبی برخوردار نخواهند بود (*Taj sadrayi, Fekri,2018)*

فرسودگی شغلی به عوامل گوناگون ازجمله انتخاب نامناسب، نداشتن مهارت کافی، روابط نامناسب با همکاران و عوامل تنش‌زای فردی و اجتماعی بستگی دارد. به طور کلی فرسودگی شغلی یک عارضه مهم جسمی -روانی ناشی از تنیدگی و فشارهای عصبی است. از این رو عوامل ایجاد کننده تنیدگی که شامل عوامل فردی، سازمانی و اقتصادی - اجتماعی است، در به وجود آمدن فرسودگی شغلی نقش مؤثری دارند (Baboly,2000 & *Saatchi, 1995*).

یکی از عوامل مهم، اضطراب می‌باشد. عصر حاضر را عصر اضطراب نامیده اند و در چنین عصری تظاهرات اضطراب بسیار فراوان است. اضطراب، هیجانی است که با نگرانی و علائم جسمانی تنش مشخص می‌شود که در آن، فرد خطر محتمل‌الوقوع، فاجعه یا بدبختی را پیش بینی می‌کند و غالبا علائم دستگاه سمپاتیک مثل سردرد، تعویق، تپش قلب، احساس تنگی در قفسه سینه و ناراحتی مختصر معده نیز با آن همراه است (Gray, 2015). اضطراب در دو مقوله آشکار و پنهان قابل بحث است؛ اضطراب آشکار می‌تواند مقطعی از زندگی شخص محسوب شود یا به عبارتی، بروز آن به موقعیت های تنش‌زا اختصاص دارد. اما اضطراب پنهان به تفاوت‌های فردی در پاسخ به موقعیت‌های پراسترس با میزان‌های مختلف اضطراب آشکار دلالت دارد. به هرحال، می‌توان بین اضطراب آشکار نشانه دار و اضطراب پنهان که هشیارانه به کار نمی‌افتد، تمایز ایجاد کرد (Peron, Peron, 2005). اضطراب و فشار روانی در محیط کار و زندگی می تواند سبب بدخلقی و بروز مشکلاتی در خواب، دستگاه گوارش، روابط میان فردی و عملکرد شغلی شود (Adomat & Killingworth, 1994). در رابطه با تاثیر سازه اضطراب بر روی عملکرد افراد در زندگی روزمره در داخل و خارج از کشور مطالعات متنوعی به طبع رسیده است که هریک به جنبه هایی از این حیطه پژوهشی پرداخته‌اند. بر اساس نتایج پژوهش Doosty,Bastami, Sinusleimani, (2018) بین اضطراب و فرسودگی شغلی همبستگی وجود دارد. در پژوهشی، یافته های چشمگیری درباره رابطه اضطراب و عملکرد پرستاران بخش بیهوشی، آشکار شد. این یافته‌ها نشان می‌دهند که اضطراب کم و اضطراب زیاد با عملکرد ضعیف مرتبط است، در حالی‌که اضطراب متوسط با

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

عملکرد خوب ارتباط دارد (Maxfield, Pyszczynski , Kluck , Cox, Greenberg , Solomon,2007). در بررسی دیگری که در رابطه با اضطراب معلمان مقاطع راهنمایی و ابتدایی به انجام رسید، نتایج حاکی بر این بود که یک چهارم آنان دچار تنش و اضطراب هستند (Rezaei, 2001). با افزایش اضطراب، میزان ناکارآمدی و پرخاشگری کلامی و غیرکلامی افزایش می یابد (Kazemini, 2010).

پرخاشگری مجموعه‌ای از رفتارهای زننده و آسیب‌رسان است که با هدف آسیب رساندن به خود و یا دیگری به‌کارگرفته‌می‌شود (Cabello, Gutierrez-cobo & Fernandez-Berrocal, 2017). پرخاشگری رفتارهای کلامی و غیرکلامی مخربی است که با هدف غلبه و کنترل دیگری مورد استفاده قرار می‌گیرد که معمولا با حملات بی‌دلیل، رفتارهای خصمانه و ایجاد ضرب و جرح همراه می باشد (Kornbluh & Neal, 2014). پرخاشگری یک کنش رفتاری است که منجر به بروز صدمات جسمانی، روانشناختی، اقتصادی و اجتماعی در خود و فرد و یا طرف مقابل می شود (Malamuth,2018). دو مفهوم مرتبط و مبنایی پرخاشگری، خشم و خصومت می‌باشد. خشم هیجانی است که شدت آن دامنه‌ای پیوستار دارد و از رنجش و آزردگی خفیف تا خشم و غضب شدید در نوسان است (Sukhodolsky, Smith, McCauley, Ibrahim, & Piasecka, 2016). خشم با برانگیختگی درونی و ایجاد تغییرات اساسی در سیستم عصبی مرکزی همراه است که می‌تواند در قالب رفتارهای پرخاشگرانه عینیت پیدا کند (Card, Stucky, Sawalani, Little, 2008). خصومت نگرشی منفی و نفرت‌آمیز نسبت به اطرافیان و یا افرادی خاص می‌باشد که می‌تواند زمینه کینه‌توزی و عملکردهای پرخاشگرانه را فراهم کند (Zarei, 2016). خصومت‌ورزی پرورش دادن نگرش‌ها و ارزشیابی‌های منفی و مخرب از دیگران است که از طریق ایجاد هیجانات مخرب نظیر خشم و کینه‌ورزی زمینه گرایش به رفتارهای پرخاشگرانه و آسیب رسان را جهت تسکین درونی فرد فراهم می کند (Stover, Zhou, Kiselica, Leve, Neiderhiser, Shaw, Reiss, 2016). خصومت‌ورزی یک صفت نگرشی وابسته است که از طریق آن افراد به شیوه‌ای توام با سرزنش دیگران و محیط را ادراک می‌کنندکه هر چه شدت آن بیش‌تر باشد احتمال تبدیل شدن آن به رفتارهای آسیب رسان افزایش پیدا می‌کند (Sofhauser, 2015).

پرخاشگری مفهوم بسیار پیچیده‌ای است که از یک سو تحت تأثیر عوامل موقعیتی و روانشناختی و از سوی

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

دیگر، تحت تأثیر عوامل ژنتیکی قرار دارد (Street, McCormick, Austin, Slope, Habre, [1] Molnar,2016). خشم و پرخاشگری به صورت پرخاشگری‌فیزیکی، پرخاشگری‌کلامی، خصومت، مخالفت، انتقاد، احساس رنجش، بارها درباره چیزی حرف زدن، دوری و اجتناب از مسائل و افراد ابراز می‌شود (Xie, Chen, Lei, Xing, & Zhang, 2016) Coakley (2011), در تعریفی نسبتا جامع از پرخاشگری آن را چنین تعریف می‌کند: پرخاشگری ناظر به رفتاری است که با نیت تخریب اموال یا صدمه زدن به شخص دیگر انجام می‌شود و متضمن بی‌توجهی محض به سلامت دیگران و احتمالا خود است. پیامدهای پرخاشگری ممکن است فیزیکی یا روان شناسانه باشد. تحقیقات دانشمندان مختلف نشان داده‌اند که پرخاشگری دارای عوارض جسمی، روانی و اجتماعی فراوان می‌باشد و موجب نشانگانی مانند احساس درماندگی، تنهایی، نازسازگاری، زخم معده، میگرن، اختلال فشارخون، افسردگی، اضطراب و افت تحصیلی می‌گردد (Nemati, Babazadeh, Torabi,Farhadi, 2018).Fakhri ,2013*; Heratiyasl, Piri., Mohebbi,2016)*) بین پرخاشگری و فرسودگی شغلی ومولفه‌های آن (خستگی عاطفی و عملکرد شخصی و درگیری) ، در کارکنان کمیته امداد امام خمینی (ره) استان اصفهان، رابطه معناداری وجود دارد.

به نظر می‌رسد فرسودگی شغلی به خصوص در قشر معلمان و پرستاران بیش‌تر از دیگر مشاغل اجتماعی باشد. شغل معلمی و تدریس یکی از مشاغل پراسترس است و معلمین همواره در حیطه شغلی خود با استرس‌های مختلفی مواجه هستند. یکی از نتایج این استرس ها، فرسودگی شغلی است (Alavi Langroudi, Ghafouri,2015).

نتایج پژوهش‌هایی که در ایران به بررسی فرسودگی شغلی معلمان پرداخته‌اند (Saberi, Moravegi, Naseh, 2011; Gadimy Moghaddam,Tabatabai, jomeh poor, 2005; Mohammadi, 2007; ahqar, 2007; *Badrigargari,1995; Behina,2000; Baboly,2000; Demuri,1994*) نشان می‌دهد که در میان این گروه کاری، فرسودگی شغلی متداول است. چرا که فرسودگی شغلی، نه تنها در زندگی شخصی و اجتماعی معلمان تأثیر منفی دارد بلکه به دلیل اینکه دانش‌آموزان بیشتر وقت خود را در روز و حتی سال با معلمان می‌گذرانند در آیندهٔ شخصی و اجتماعی دانش‌آموزان نیز تأثیر منفی می‌گذارد. و این

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

تأثیر منفی ممکن است حتی پیامدهای منفی جبران‌ناپذیری در پیشرفت علم و صنعت و اجتماع کشور نیز به جای بگذارد که در آینده غیرقابل جبران باشد. در سال‌های اخیر نیز فرسودگی شغلی معلمان، توجه زیادی را به خود معطوف کرده است و در حال گسترش است (Boyle, Borg, Falzan, Farber, 1991[1] & 1995). فرسودگی شغلی منجر به افت کیفیت ارائه خدمات می شود. اگر به علائم فرسودگی شغلی توجه نشود و درمانی برای آن صورت نگیرد، هم فرد و هم سازمانی که فرد در آن کار می‌کند، تحت تاثیر قرار می‌گیرند (Maslach, Schaufeli, Leiter, 2001).

هنگامی‌که معلمان در کلاسی تدریس می‌کنند، ابعاد فیزیکی کلاس نوع و تنوع دانش‌آموزان کلاس و برداشت-های آنها از این کلاس‌ها، مجموعا معلمان را تحت فشار قرار می‌دهند تا بکوشند کارآیی خویش را افزایش دهند. حال اگر معلم در هنگام حضور در کلاس درس، خود از سلامت روحی و روانی کافی برخوردار نبوده و مضطرب باشد، این امر مزید بر علت شده و کارآیی و اثربخشی فعالیت‌های او را در کلاس تحت الشعاع قرار می‌دهد (Anderson, 2001). هرچند که در برخی پژوهش ها، ارتباط بین اضطراب با فرسودگی شغلی و پرخاشگری با فرسودگی شغلی را نشان‌می‌دهد، اما پژوهشی که نقش مولفه‌های اضطراب و پرخاشگری را در پیش‌بینی فرسودگی شغلی معلمان زن متاهل مقطع متوسطه مورد ارزیابی قراردهد، یافت‌نشد. بنابراین پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سوال است که آیا می‌توان فرسودگی شغلی معلمان زن متاهل مقطع متوسطه را براساس مولفه‌های اضطراب و پرخاشگری پیش‌بینی نمود؟

روش:

پژوهش‌حاضر از نوع توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش، کلیه معلمان زن متاهل مقطعه متوسطه شهر قزوین در سال‌تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای و برحسب جدول مورگان، تعداد ۳۰۲ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند که به دلیل وجود ۷ پرسشنامه مخدوش، تعداد۲۹۵ نفر به عنوان نمونه نهایی درنظرگرفته‌شدند. به این ترتیب، که از بین مناطق شهر قزوین، سه منطقه به صورت تصادفی انتخاب شدند و پرسشنامه‌ها بین معلمان زن متاهل، توزیع شد. قبل از ارائه پرسشنامه‌ها به شرکت کنندگان، در مورد نحوه پاسخگویی به سوالات، توضیحی که آنهارا به مشارکت وصداقت در تکمیل پرسشنامه

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

تشویق می‌کرد، ارائه شد. نتایج با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون همزمان و نرم افزار SPSS 23 مورد بررسی قرارگرفتند.

ابزار پژوهش:

۱. پرسشنامه فرسودگی شغلی[1]: این پرسشنامه توسط ماسلاچ (۱۹۸۵) ساخته شده است. این پرسشنامه دارای ۲۲ سوال است که فرسودگی هیجانی، پدیده‌های شخصیت‌زدایی و فقدان تحقق شخصی در چارچوب فعالیت حرفه‌ای را اندازه‌گیری می‌کند و به خصوص، برای سنجش پدیده فرسودگی در گروه‌های حرفه ای، مانند پرستاران، معلمان و غیره به کار می‌رود. دامنه نمره هر سوال از (۰) تا (۶) تغییر می‌نماید. اکتساب نمره بیشتر، نشان دهنده مشکلات بیشتر است. به منظور سنجش اعتبار این پرسشنامه، Maslach, Jackson (1985) از روش آلفای کرونباخ استفاده‌کردند و میزان اعتبار هر یک از خرده مقیاس خستگی عاطفی ۰/۹۲، مسخ شخصیت، ۰/۷۹ و عملکرد فردی، ۰/۷۱ را ذکر کرده‌اند. این پرسشنامه برای اولین‌بار در ایران توسط Filian (1992) مورد تایید قرارگرفته‌است. و ضریب پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۷۸/۰ برآورد شده است. همچنین Behina (2000) ضریب پایایی این آزمون را با روش آلفای کرونباخ بین ۵۵/۰ تا ۸۷/۰ و Badrigargari (1995) بین ۷۵/۰ تا ۸۴/۰ محاسبه کرده‌اند.

۲. پرسشنامه پرخاشگری (AGQ)[2]: این پرسشنامه توسط Buss and Perry (۱۹۹۲) ، تدوین شده است. این پرسشنامه، مشتمل بر ۳۰ ماده است که چهارده ماده آن مربوط به عامل خشم، هشت ماده آن مربوط به عامل تهاجم و هشت ماده آن نیز عامل کینه‌توزی را می‌سنجد. این مقیاس، یک مقیاس خودگزارشی کاغذ - مدادی است و آزمودنی به یکی از چهار گزینه هرگز، به ندرت، گاهی اوقات و همیشه، پاسخ می‌دهد. به جز ماده ۱۸ که بار عاطفی منفی دارد و جهت نمره گذاری در آن معکوس است، نمره کلی این پرسشنامه از صفر تا ۹۰ و با جمع نمرات سوال‌ها به دست می‌آید. افرادی که نمره آنان در این مقیاس از میانگین کمتر است، پرخاشگری پایین خواهند داشت. Buss and Perry (1992) در بررسی این پرسشنامه، به روش باز آزمایی ضریب

[1] Maslach Burnout Questionnaire
[2] Aggression Questionnaire

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

همبستگی ۰/۸۰، ۰/۷۶، ۰/۷۲ و ۰/۷۲ را به ترتیب برای عوامل پرخاشگری بدنی، کلامی، خشم و کینه‌ورزی (خصومت) گزارش کردند. همچنین ضریب آلفای کل نمرات ۰/۸۹ بود. همچنین در این پرسشنامه ضرایب آلفای کرونباخ (همسانی درونی) برای کل آزمودنی‌ها (۰/۸۷۴) ، برای آزمودنی‌های دختر ۰/۸۶ و برای آزمودنی‌های پسر ۰/۸۹ بوده است. خصوصیات روان سنجی این مقیاس توسط Zahedifar, Najarian, Shokrkan (2000) بدست آمده‌است. ضرایب بازآزمایی به دست آمده بین نمره‌های آزمودنی در دو نوبت ۶۴/۰و ۷۹/۰ و ضریب آلفای کرونباخ ۸۷/۰ بوده است در این پژوهش، آلفای کرونباخ پرسشنامه، ۰/۸۱ به دست آمد.

۳. پرسشنامه اضطراب[1] (CAQ): این پرسشنامه توسط Cattel (1975) تدوین شده است. این پرسشنامه دارای ۴۰ سوال بوده و هدف آن ارزیابی اضطراب آشکار و پنهان افراد می‌باشد. این مقیاس براساس پژوهش های گسترده‌ای مورد بررسی قرار گرفته و احتمالاً موثرترین ابزاری است که به صورت یک پرسشنامه کوتاه و برای سنجش اضطراب، به کار رفته است. نمره این پرسشنامه بین یک تـا هشـتاد است و هرچه نمره فرد بـه هشـتاد نزدیک تـر باشد میزان اضطراب شـخص بـالاتر است. این مقیاس را می توان در هر دو جنس بعد از سن چهارده سالگی و در اکثر فرهنگ ها به کار برد. کتل، همبستگی این پرسش نامه را از۰/۷۹ تا۰/۸۳ گزارش کرد (Qasem zadeh,Qamari,Hosseinian,2019). پایایی مقیاس کتل توسط کاتکین[2] در مورد دانشجویان پسر ۷۳٪ و در مورد دختران ۷۷٪ گزارش شده است (Ranis & Zeitel,2000). در پژوهش هومن و همکاران (۱۳۹۰) ، ضریب اعتبار مقیاس اضطراب کتل برابر ۰/۷۶۸ و خطای استاندارد آن ۵/۰۰۷ است و پایایی ۰/۹۱ گزارش شده است (Mokhtari poor, goodarzi, seyadat, keyvan ara, 2007). پرسشنامه اضطراب کتل توسط Dadsetan, Mansoor (1998) بر روی دانشجویان هنجاریابی شده و روایی تست کتل مورد تایید قرار گرفته است. ضریب پایایی به دست آمده با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۴ گزارش شده است (Qasemzadeh,Bahari, Narimani, 2009). در این پژوهش، آلفای کرونباخ پرسشنامه، ۰/۷۹ به دست آمد.

[1] Anxiety Questionnair
[2] Catkin

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

یافته ها

براساس یافته‌های پژوهش ۶۷ نفر (۲۲/۷ درصد) از معلمان زن متاهل در گروه سنی ۲۶ الی ۳۰، ۵۵ نفر (۱۸/۶ درصد) در گروه سنی ۳۱ الی ۳۵، ۸۲ نفر (۲۷/۸ درصد) در گروه سنی ۳۶ الی ۴۰، ۴۴ نفر (۱۴/۹ درصد) در گروه سنی ۴۱ الی ۴۵ و ۴۷ نفر (۱۵/۹ درصد) در گروه سنی ۴۶ الی ۵۰ قرار داشتند. ۲۳ نفر (۷/۸ درصد) دارای ۱ تا ۵ سال سابقه، ۱۴۶ نفر (۴۹/۵) ۶ تا ۱۰ سال، ۴۵ نفر (۱۵/۳ درصد) ۱۱ الی ۱۵ سال سابقه و ۸۱ نفر (۲۷/۵ درصد) بیشتر از ۱۶ سال سابقه داشتند.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی معیار متغیرهای مورد مطالعهٔ پژوهش

متغیر	سطوح	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
فرسودگی	نمره کل	۱۶	۱۰۶	۶۹/۷۸	۱۷/۶۶	-۰/۲۶	-۰/۷۹
	عاطفی	۱۵	۴۴	۲۷/۳۱	۶/۶۳	۰/۲۷	-۰/۸۹
	مسخ شخصیت	۱۸	۲۵	۱۵/۴۴	۴/۵۷	۰/۱۰	-۱/۰۲
	عملکرد	۱۴	۳۹	۲۷/۱۳	۷/۸۹	-۰/۴۱	-۱/۳۲
پرخاشگری	نمره کل	۳۰	۸۴	۶۰/۰۳	۱۶/۸۲	-۰/۴۲	-۱/۳۳
	خشم	۱۰	۳۶	۲۵/۲۴	۸/۹۱	-۰/۳۴	-۱/۵۴
	تهاجم	۹	۲۴	۱۷/۶۱	۴/۴۴	-۰/۴۴	-۱/۱۰
	کینه توزی	۹	۲۴	۱۷/۱۸	۴/۱۰	-۰/۳۹	-۱/۱۲
اضطراب	اضطراب	۲۲	۷۷	۵۳/۴۰	۱۶/۸۷	-۰/۴۷	-۱/۲۹
	اضطراب آشکار	۱۱	۳۹	۲۶/۷۰	۸/۲۳	-۰/۳۹	-۱/۳۵
	اضطراب پنهان	۱۱	۳۹	۲۶/۷۰	۸/۷۹	-۰/۵۱	-۱/۲۵

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

قبل از تحلیل رگرسیون، مفروضه‌های لازم برای انجام این تحلیل بررسی‌شدند. مفروضهٔ نرمال‌بودن با استفاده از شاخص‌های کجی و کشیدگی بررسی‌شد و مقدار این شخص‌ها در همهٔ متغیرها ما بین ۱/۵+ و ۱/۵- قرار دارند. پس در نتیجهٔ تمام متغیر در نمونهٔ مورد مطالعه نرمال هستند. آمارهٔ هم خطی چندگانه نیز با استفاده از قدرت تحمل و آمارهٔ تورم واریانس بررسی‌شدند و اندازهٔ این آماره‌ها در دامنهٔ مطلوب قراردارند.

جدول ۲: نتایج تحلیل رگرسیون همزمان پیش بینی فرسودگی شغلی از طریق پرخاشگری و اضطراب

مدل	F	R^2	ضرایب غیر استاندارد شده		ضرایب استاندارد شده	T	سطح معنی داری	آماره‌های هم خطی	
			B	خطای استاندارد				فدرت تحمل	Vif
ثابت	۲۱/۹۲	۰/۹۳	۱۰/۶۸	۱/۰۰		۱۰/۶۷	۰/۰۰۱		
پرخاشگری	۳۴		۰/۳۵	۰/۰۵	۰/۳۳	۶/۲۴	۰/۰۰۱	۰/۰۷	۹/۲۲
اضطراب			۰/۶۷	۰/۰۵	۰/۶۴	۱۱/۸۸	۰/۰۰۱	۰/۰۷	۹/۲۲

نتایج جدول۲، نشان داد که بین پرخاشگری و فرسودگی شغلی، و بین اضطراب با فرسودگی شغلی، رابطهٔ مثبت و معنی داری وجود دارد ($p<0.01$). ترکیب خطی متغیرهای پیش بین با R= ۰/۹۶، ۹۳ درصد از واریانس متغیر فرسودگی شغلی را پیش‌بینی کرد. پس می‌توان گفت هرچه اضطراب و پرخاشگری معلمان زن متاهل شهرستان تاکستان بیش‌تر باشد میزان فرسودگی شغلی شان نیز بیش‌تر است. همچنین، متغیر اضطراب نسبت به پرخاشگری، سهم بیش‌تری در پیش‌بینی متغیر فرسودگی شغلی داشت.

جدول ۳: نتایج تحلیل رگرسیون همزمان پیش بینی فرسودگی شغلی از طریق مؤلفه‌های پرخاشگری

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

مدل	f	R^2	ضرایب غیر استاندارد شده		ضرایب استاندارد شده	T	سطح معنی داری	آماره‌های هم خطی	
			B	خطای استاندارد				فدرت تحمل	Vif
ثابت	۱۴۱۹/۳۸	۰/۹۳	۳/۷۰	۱/۳۵		۲/۷۴	۰/۰۰۶		
خشم			۰/۵۹	۰/۰۷	۰/۲۹	۷/۷۴	۰/۰۰۱	۰/۱۴	۶/۷۵
تهاجم			۰/۸۸	۰/۱۲	۰/۲۲	۶/۸۴	۰/۰۰۱	۰/۲۰	۴/۷۸
کینه توزی			۲/۰۷	۰/۱۸	۰/۴۸	۱۱/۴۵	۰/۰۰۱	۰/۱۲	۸/۰۵

نتایج جدول ۳نشان داد که بین مؤلفهٔ خشم با فرسودگی شغلی، بین تهاجم با فرسودگی شغلی، بین کینه‌توزی با فرسودگی شغلی با رابطهٔ مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($p<0.01$). ترکیب خطی متغیرهای پیش بین با R= ۰/۹۶، ۹۳ درصد از واریانس متغیر فرسودگی شغلی را پیش‌بینی کرد. پس می‌توان گفت هرچه مؤلفه‌های خشم، تهاجم و کینه توزی معلمان زن متاهل شهر قزوین بیش‌تر باشد میزان فرسودگی شغلی شان نیز بیش‌تر است. همچنین، مؤلفهٔ کینه توزی نسبت به دو مؤلفهٔ دیگر، سهم بیش‌تری در پیش بینی متغیر فرسودگی شغلی داشت.

جدول ۴: نتایج تحلیل رگرسیون همزمان پیش بینی فرسودگی شغلی از طریق مؤلفه‌های اضطراب

مدل	F	R^2	ضرایب غیر استاندارد شده		T		آماره‌های هم خطی	
								Vif

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

			B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد شده		سطح معنی داری	فدرت تحمل	
ثابت	۱۳۹/۳۳	/۹۰	۱۶/۶۱	۱/۰۸		۱۵/۳۰	۰/۰۰۱		
اضطراب پنهان	۱	۰	۱/۰۰	۰/۱۳	۰/۵۰	۷/۴۶	۰/۰۰۱	۰/۰۷	۸/۷۸
اضطراب آشکار			۰/۹۸	۰/۱۴	۰/۴۶	۶/۸۸	۰/۰۰۱	۰/۰۷	۸/۷۸

نتایج جدول ۴ نشان داد که بین مؤلفهٔ اضطراب پنهان با فرسودگی شغلی، بین اضطراب آشکار با فرسودگی شغلی رابطهٔ مثبت و معنی داری وجود دارد ($p<0.01$). ترکیب خطی متغیرهای پیش بین با ۰/۹۵ =R، ۹۰ درصد از واریانس متغیر فرسودگی شغلی را پیش بینی می‌کرد. پس می‌توان گفت هرچه اضطراب پنهان و آشکار معلمان زن متاهل شهرستان تاکستان بیش‌تر باشد میزان فرسودگی شغلی شان نیز بیش‌تر است. همچنین مؤلفهٔ اضطراب پنهان، نسبت به اضطراب آشکار سهم بیش‌تری در پیش بینی متغیر فرسودگی شغلی داشت.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که مولفه‌های اضطراب، فرسودگی شغلی معلمان زن متاهل مقطع متوسطه شهر قزوین را پیش بینی می‌کند ($p<0.01$). نتایج این بخش از پژوهش با پژوهش‌های Farahani & Moradi (2006) ، Becker (2007) و Martinez, Aytes, Gay-Escoda (2008) همخوان است. استرس آموزشگاهی به طور مثبت فرسودگی شغلی آموزگاران را پیش‌بینی می‌کند (Amir Ahmadi Ahang, Keramati, Tanhayeshvanloo, 2018). همچنین، Becker(۲۰۰۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که استرس

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

و اضطراب معلم منجر به مختل‌شدن روابط خوب و موثر با دانش آموزان می‌شود نجومی و همکاران نیز در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که اضطراب و استرس معلم موجب ایجاد شرایط نامتعادل در محیط کار و کاهش بهره‌وری و افزایش میزان اشتباهات آنان می‌شود (Farahani, Moradi, 2007). محققان ضمن پژوهشی با هدف ارتباط سلامت عمومی، استرس و فرسودگی شغلی در پرستاران شاغل در بخش های ویژه بیمارستان های آموزشی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تبریز صورت دادند که نتایج به دست آمده عبارت است از اینکه بین سلامت عمومی، استرس و فرسودگی شغلی رابطه معناداری وجود دارد (Rahmani, Beheshid, Zamanzadeh, Rahmani, 2010). همچنین در پژوهشی که توسط Hanif (2004)، با عنوان استرس، عملکرد شغلی و خودکارآمدی معلمان در آن انجام شد، نتایج حاکی از آن بود که بین استرس معلمان با کارآمدی و عملکرد شغلی آنان همبستگی منفی وجود دارد. همچنین خودکارآمدی بالا نقش تهدید کننده در ارتباط میان استرس معلم و عملکرد شغلی او ایفا می‌کند. بین استرس معلم، عملکرد شغلی، خودکارآمدن و برخی متغیرهای شغلی و جمعیت شناختی از قبیل وضعیت زناشویی، نظام خانواده، تعداد دانش آموزان، درآمد ماهیانه، سن، تجربه شغلی همبستگی وجود دارد (Ganji, 2011). طی پژوهشی در هنگ کنگ (۲۰۰۳)، تحت عنوان بهداشت روانی ناشی از استرس شغلی معلمان در بین معلمان چینی، در کل ۲۶۹ معلم در پژوهش شرکت کردند. نتایج نشان داد که فاکتور های منابع استرس شغلی پیوند مستقیم با وضعیت بهداشت روانی معلمان داشت (نقل از مجیدیان، ۱۳۸۰). همچنین پژوهشی توسط Shakeri niya, mohammad poor (2010) با عنوان رابطه استرس‌شغلی با فرسودگی شغلی در پرستاران زن انجام‌گرفت، محققان به این نتیجه رسیدند که بین استرس‌های شغلی و فرسودگی شغلی پرستاران، رابطه مثبت معنادار وجود دارد. بین استرس های شغلی و فرسودگی شغلی پرستاران با تاب آوری آنها رابطه منفی وجود دارد. متغیر های سن، تاب آوری، استرس و بخش محل کار نتوانستند فرسودگی شغلی پرستاران را پیش بینی کنند. بین گروه های شغلی، پرستاران از لحاظ استرس و فرسودگی شغلی تفاوت معنی داری وجود داشت. ((Zhang & Zhu, 2007 در پژوهش خود درباره استرس‌حرفه‌ای معلمان دبیرستانی چنین دریافتند؛ استرس معلمان ۲۵ درصد واریانس مربوط به فرسودگی شغلی آنان را تبیین می‌کند و فزون‌باری از مهم ترین منابع استرس معلمان به شمار می‌آید (نقل از گنجی،

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

۱۳۹۰). Zeighami Mohammadi, Asgharzadeh Haghighi (2012)، به بررسی ارتباط استرس-شغلی و فرسودگی شغلی در پرسنل پرستاری پرداختند، نتایج بیانگر این بود که استرس شغلی با فرسودگی شغلی ارتباط مثبت دارد. نتایج تحلیل حاکی از آن است که سلامت روانی معلمان توانایی پیش بینی فرسودگی شغلی معلمان را به صورت کلی دارا می باشد. همچنین بین زیرمقیاس های خستگی هیجانی، مسخ شخصیت و عدم کارایی با زیر مقیاس های سلامت عمومی پس از کنترل دو عامل مهم و تاثیرگذار تاب‌آوری و جنسیت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (Rostami,Norouzi, Amiri, Soleimani, 2008). در نتیجه می-توان گفت که سلامت فکری و روانی رابطه بسیار پیچیده با فرسودگی شغلی دارد و فرسودگی روانی با جنبه های شخصیتی و روانی، مشخصات روان شناختی فرد خسته از شغلش، ارتباط تنگاتنگی دارد. فرسودگی شغلی باعث پیدایش اثرات منفی بر سلامت فکری و روانی شده است و حالاتی نظیر افسردگی، تشویش، کاهش اعتماد به نفس را موجب می‌شود و به ناچار این مشکلات به درجاتی از اختلافات و جدایی از خانواده، لذت ها و لطایف زندگی و دوستان منتهی می‌گردد (Deh bozorgi, Hadaeg, 2006). در تبیین این یافته می‌توان گفت که فرسودگی شغلی، یکی از نتایج استرس در معلمان می‌باشد. استرس های محیط کار بیش‌ترین سهم را در پیش‌بینی فرسودگی‌شغلی دارد (Burke, Greenglass ,1993[1]).

Ki Ryakv (2005)، براین باوراست که معلمان با استرس‌هایی از قبیل انگیزه کم دانش‌آموزان برای انجام تکالیف‌شان، عدم وجود فرصت های ارتقا شغلی، درآمدکم، عدم‌دریافت تسهیلات، تعداد زیاد دانش‌آموزان، زمان و فرصت کم و عدم جایگاه اجتماعی مناسب مواجه هستند که این امر فرسودگی شغلی آنان را بالا برده‌است.

Skaalvik & Skaalvik(2017)، نشان دادند که استرس‌شغلی معلمان با فرسودگی شغلی و کناره‌گیری از شغل رابطه مثبت دارد. در واقع فرسودگی‌شغلی معلمان از استرس های شغلی محیط کار آنان تاثیر می‌پذیرد (Skaalvik & Skaalvik ,2016؛ Gluschkoff ،2016).

فرسودگی‌شغلی، در افراد با رفتارهایی همچون از دست دادن واقع بینی، کاهش انرژی در ادامهٔ فعالیت‌های سودمند، از دست دادن فلسفهٔ نهایی زندگی و فقدان احساس همدری و اختلالات روحی و جسمی ظهور پیدا می‌کند. عوامل زیادی هستند که در به وجود آمدن فرسودگی نقش دارند، مانند عوامل محیطی، سازمانی و فردی. افراد مضطرب نیز افرادی هستند که به راحتی کینه به دل می‌گیرند، انتقاد پذیر نیستند، منزوی هستند،

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

در بارۀ چیزهای کوچک احساس گناه و پشیمانی می‌کند و احساس بدخلقی دارند که نمی خواهند افراد دیگر را ببینند (براساس سؤالات پرسشنامۀ کتل) در نتیجه می‌توان گفت همین ویژگی‌های شخصیتی افراد مضطرب وجه مشترک در رابطه با اضطراب و فرسودگی شغلی در آنان می‌باشد. که تغییر در اضطراب باعث تغییر در فرسودگی‌شغلی می‌شود.

همچنین، نتایج پژوهش نشان‌داد که مولّفه‌های پرخاشگری، فرسودگی شغلی معلمان زن متاهل مقطع متوسطه شهر قزوین را پیش‌بینی می‌کند ($p<0.01$). نتایج این بخش از پژوهش با پژوهشهای (Sullivan, Farrell, Kliewer, Vulin-Reynolds, & Valois, 2007) و Edward, Ousey, Warelow, Lui, (2014) همخوان است. Golparvar,waseghi,masahebi, Javadian (1391)، در تحقیق خود تحت عنوان کارکردهای تعارض بین‌فردی و مدیریت تعارض در پیوند میان استرس و فرسودگی با پرخاشگری به این نتیجه رسیدند که در برخی موقعیت ها فرسودگی هیجانی با پرخاشگری رابطه نیرومندی دارد. Hejazi, Hashemi (2020)، به این نتیجه رسیدند که ابعاد غم، خشم و ترس در معلمان به صورت مثبت و معناداری خستگی عاطفی (از ابعاد فرسودگی) را پیش‌بینی می‌کند. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که، نشانه های روانی فرسودگی ممکن است به صورت عصبانیت، تنش، احساس ملامت و بیهودگی، اضطراب، افسردگی و عصبی‌شدن، حساسیت و دلشوره و ... ظاهر شوند اثر این عوامل بر روحیه و حالات روحی افراد مخرب‌است و موجب از دست‌دادن اعتمادبه‌نفس و کاهش عملکرد آنان می‌شود احساس عدم کارآیی و نگرش منفی نسبت به خود، شغل و در کل نسبت به زندگی از دیگر علائم روانی فرسودگی‌شغلی می‌باشد (Alavi Langroudi, Ghafouri, 2015) . پرخاشگری با ایجاد فشارهای روانی و فیزیکی بر افراد، تعادل روانی و رفتاری افراد را به هم زده و آنها را مستعد فرسودگی شغلی می‌نماید. از ویژگی‌های افراد پرخاشگر، می‌توان به سرزنش‌کردن خود، عصبانی‌شدن از تأخیر و تعلل‌دیگران، دلگیرشدن از به کرسی‌ننشستن حرفشان، جروبحث کردن با دیگران به هنگام روبرو شدن با مخالفت اشاره‌کرد. یعنی نتیجه‌ای که از این رفتارها می‌توان گرفت این است‌که افراد پرخاشگر در رابطه با دیگران، متوقع هستند. یعنی توقع دارند که دیگران مطابق میل این افراد عمل کنند. پس در نتیجه می‌توان گفت معلمی که در ارتباط با دانش‌آموزان مقطع متوسطه سروکار دارد، ممکن است این دانش آموزان، در رفتار خود یک سری مشکلاتی داشته باشند که باعث شود بر خلاف میل معلمان باشد و در نتیجه

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

باعث پرخاشگری معلمان شود. این امر می‌تواند منجر به این شود که عملکرد معلم پایین آمده و نسبت به شغل خود، احساس نارضایتی پیدا کند، نسبت به دیگران ارزیابی‌های منفی کرده و در نتیجه کارایی اش کاهش پیدا کرده و احساس کفایت شخصی نکند.

براساس نتایج پژوهش پیشنهادمی‌شود که با توجه به اهمیت شغل معلمان زن متاهل در پرورش نسل آینده باید با آموزش‌ها و درمان‌های مناسب و ارائۀ خدمات بهتر، به کاهش اضطراب و پرخاشگری، در آنها اقدام نمود. همچنین، پیشنهاد می‌شود این پژوهش، در سایر شهرها و با ابزارهای اندازه‌گیری دیگردررابطه با متغیرهای پژوهش انجام بشود. در رابطۀ با محدودیت‌های این پژوهش می‌توان گفت که مهم‌ترین محدودیت طرح حاضر تعمیم پذیری آن می‌باشد.

Ahqr, Qudsi (2007). Investigating the role of school organizational culture in burnout of middle school teachers in Tehran. Quarterly Journal of Education, (86), 93-123. [In Persian]

Alavi Langroudi, Seyed Kazem., Ghafouri, Hamideh (2015). The relationship between job satisfaction, organizational commitment and teachers' burnout. A New Approach in Educational Management, 6 (23), 85-110. [In Persian]

Alwani, Seyed Mehdi (2012). Productivity in the light of positive organizational behavior. Quarterly Journal of Development and Transformation Management, No. 8, 1-6. [In Persian]

Amir Ahmadi Ahang, Mehdi., Keramati, Razia., Tanhayeshvanloo, Farhad (2018). Structural model of the relationship between stress, self-efficacy and burnout in primary school teachers. Sociology of Education, No. 7, 97-106. [In Persian]

Anderson L. Increasing teacher effectiveness. Roof A, Rezai M, translators. (2002). Tehran: Ayezh Publication; [In Persian]

Adomat R, Killingworth A. (2005). Care of the critically ill patient: The impact of stress on the use of touch intensive therapy units. J Adv Nurs; 19:912-22.

Babaei Fard, Asadullah (2013). Assessing the Impact of Women's Employment on Family and Social Relations (Case Study of Aran and Bidgol), Women's Quarterly in Development and Politics (Women's Research), 42, 427-451. [In Persian]

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

Baboly, Ainullah (2000). Investigating the rate of burnout of the principals of the boys' high schools in Tehran and its relationship with their coping methods. Journal of Management in Education, (26), 44-60. [In Persian]

Badrigargari, Rahim (1995). Psychological burnout syndrome of teachers and coping mechanisms. Master Thesis of the University of School Education. [In Persian]

Becker, G. (2007). The buss –perry aggression questionnaire: some Unfinished". Journal of Research in Personality , 41(2) 434_452.

Behina, gheybollah. (2000). The relationship between burnout and happiness and mental health of teachers in Khuzestan province in the academic year of 1978-78. Research Council of Khuzestan Province Education Department. [In Persian]

Bell, H., Kulkurni, S.H. & Dalton, L. (2003). Organiztional prevention of ricarious trauma. Families in Society ,84(4),463.

Burke, R. J., & Greenglass, E. (1993). Work Stress, role conflict, social support, and psychological burnout among teachers. Psychological reports, 73(2), 371- 380.

Boyle. G. J, Borg. M. G. & Falzon. J. M. (1995). A structured model of the dimensions of teacher stress. J. Educ. Psychol.65:49-76.

Card, N, A., Stucky , B. D., Sawalani, G. M., Little, T. D. (2008) Direct & indirect aggression during childhood & adolescence: A meta-analytic review of gender differences, inter correlations, & relations to maladjustment. Child Development, 79(1), 1185_1229.

Coakley, J. (2011). Youth sports: What counts as "positive development?". Journal of sport and social issues, 35(3), 306-324.

Cabello, R., Gutierrez-cobo, M. J., & Fernandez-Berrocal, P. (2017). Parental education & aggressive behavior in children: A moderated- mediation model for inhibitory control & gender. Frontiers in Psychology, 8(1), 1181_1192.

Dadsetan, P., Mansoor, M (1998). Clinical psychology: Clinical method testing and diagnosis. Tehran. [Persian

Demuri, David (1994). Factors Modifying the Relationship between Job Pressures, Job Satisfaction and Excessive Fatigue in Managers. [In Persian]

Doosty, Mary.,hematollah., Bastami, Noushin., Sinusleimani (2018). Investigating the Relationship between Burnout and Anxiety with Emotional Intelligence of Women Sports Referees, The First Great Conference on Humanities Studies and Research, Tehran, Qanil Yar Scientific Foundation, https://www.civilica.com/Paper-SRCH01-SRCH01_025 .html. [In Persian]

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

Edward, K. L., Ousey, K., Warelow, P., & Lui, S. (2014). Nursing and aggression in the workplace: a systematic review. British Journal of Nursing, 23(12), 653-659.

Farber, B. A. (1991). Symptons and types: Under challenged teachers. In Farber B. A. (Ed). Crisis in Education Stress and Burnout in American Teachers (72-97). San Fransis- co: Jossey- Bass Publishers.

Filian, E. (1992). Study Job Burnout and Relationship This by Checking Method Nurses Tehran Hospitals. [Persian

Gadimy Moghaddam, Muhammad., Tabatabai, Farhad., jomeh, Ahmad (2005). Investigating the prevalence of burnout in teachers. Journal of Iranian Psychologists, (55), 43-54. [In Persian]

Ganji, Leila (2011). Developing and validating the model of teachers' professional stress sources and examining its relationship with professional stress sources in Tehran schools. PhD Thesis. Allameh Tabatabai University of Tehran. [In Persian]

Gluschkoff, K., Elovainio, M., Kinnunen, U., Mullola, S., Hintsanen, M., Keltikangas-Jarvinen, L., & Hintsa, T. (2016). Work Stress, Poor recovery and burnout in teachers. Occupational medicine, 66(7), 564-570.

Golparvar, Mohsen.,Zahra, waseghi., masahebi, Mohammad Reza., Javadian, Zahra (2012). Functions of interpersonal conflict and conflict management in the relationship between stress and burnout with aggression. Contemporary Psychology, 7 (2), 61-72. [In Persian]

Gray R. (2015). APA Dictionary of Psychology. Published by American Psychological Association.

Hanif, R. (2004). Teachers Stress, job performance and self- efficiency of women school teachers. Journal of center of Excellence.

Hejazi, Assad., Hashemi, Sadaleh (2020). Emotional fatigue based on the dimensions of perfectionism and teachers' emotions. Quarterly Journal of Research in Educational Systems, Volume 14, Number 48, 145-160. [In Persian]

Heratiyasl, elham., Piri, Zahra., Mohebbi, Shokooh (2015). Investigating the relationship between depression, anxiety and stress with expressing aggression in male prisoners in Zahedan. International Conference on Research in Science and Technology. [In Persian]

Kazemini T. (2010). Compared the effectiveness of our minds based on cognitive knowledge with Cognitive-Behavioral Therapy (CBT) as a way of reducing anger and aggressive driving [dissertation]. Mashhad: Ferdowsi University; [Persian]

Ki Ryakv K. (2005). Inhibition of stress in teachers. Vahdati M, Zadeh A, translators. Tehran: Roshd Publication; [Persian

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

Kornbluh, M., & Neal, J. W. (2014). Examining the many dimensions of children's popularity: Interactions between aggression, prosocial behaviors, & gender. Journal of Social & Personal Relationships, 33(1), 62_80.

Martínez, A. A., Aytés, L. B., & Gay-Escoda, C. (2008). The burnout syndrome and associated personality disturbances: the study in three graduate programs in Dentistry at the University of Barcelona. Medicina oral, patología oral y cirugía bucal. Ed. inglesa, 13(7), 9.

Maslach, C. and Jackson, S. (1981), "The measurement of experienced burnout", Journal of Occupational Behaviour, Vol. 2, 99-113.

Maslach, C. Schaufeli, W. B. & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. Annual Review of Psychology, 52, 397-422.

Malamuth, N. M. (2018). " Adding fuel to the fire"? Does exposure to non-consenting adult or to child pornography increase risk of sexual aggression? Aggression & Violent Behavior, 41(2), 74-89.

Maxfield M, Pyszczynski T, Kluck B, Cox CR, Greenberg J, Solomon S, et al. (2007). Age-related differences in responses to thoughts of one's own death: mortality salience and judgments of moral transgressions. Psychol Aging;22(2):41-53.

Mohammadi, Shirin (2007). Comparison of coping mechanisms, burnout and mental health in teachers. Quarterly Journal of Educational Innovation, Fifth Year, (16), 45-70. [In Persian]

Nemati, Seyed Hassan., Babazadeh, Amir Reza., Fakhri, Ahmad (2013). Investigating the effect of conflict resolution training in reducing the aggression of prisoners in Meshkinshahr. Journal of Correction and Education, No. 137, 39-41. [In Persian]

Peron, Beverly., And Peron, Michelle (2005). Clinical Psychology. Translators: Prosecutor, Parikh., And Mansour, Mahmoud. Tehran: Besat. [In Persian]

Qasemzadeh, Azim., Bahari, Saifullah., Narimani, Mohammad (2009). The effectiveness of group counseling with a cognitive-behavioral approach in reducing anxiety and increasing the expression of male students in public high schools in Parsabad Moghan. Consulting Research, 8, 31, 95-114. [In Persian]

Qasem zadeh, Azim.,Qamari, Mohammad., Hosseinian, Simin (2019). The effectiveness of emotional release technique in reducing anxiety and increasing students' psychological well-being. Journal of Educational Strategies in Medical Sciences. 12 (4), 135-145. [In Persian]

Rahmani, Farnaz., Beheshid, Mojgan., Zamanzadeh, Vahid., Rahmani, Farzad (2010). The relationship between general health, stress and burnout in nurses working in special wards of teaching hospitals affiliated to Tabriz University of Medical Sciences. Iranian Journal of Nursing, Volume 23, Number 66, Page: 55. [In Persian]

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

Rezaei A. (2001). Prevalence, sources and symptoms of stress among teachers in Iran [dissertation]. Shiraz: University of Shiraz; [Persian

Rostami, Alireza., Norouzi, Ali., Agricultural, fair., Amiri, Mohsen.,Soleimani, Mehran (2008). Investigating the relationship between burnout and mental health with the role of gender control and resilience among primary school teachers. Iranian Occupational Health, 5 (3-4), 68-76. [In Persian]

Saatchi, Mahmoud., Kamkari, Kaveh.,Asgarian, Mohammad (2010). Psychological tests. Tehran: Editing Publications. [In Persian]

Saatchi, Mahmoud (1995). Applied psychology for managers at home, school and organization. Tehran: Editing Publishing Institute. Shakeri Nia, Iraj; mohammad poor shateri, mehry. (1995). Relationship between job stress and resilience with job burnout in female nurses. Journal of Summer Improvement, 161-169. [In Persian]

Saberi, Hassan., Moravegi, Ainullah., Naseh, Javad (2011). Investigating the factors related to burnout-job of Kashan school teachers in the academic year of 2007. Quarterly Journal of Tab-e-Janoob, Persian Gulf Biomedical Research Institute, Persian Gulf: 1-4, Vol. [In Persian]

Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2016). Teacher Stress and teacher self-efficacy as predictors of engagement, emotional exhaustion, and motivation to leave the teaching profession. Creative Education, 7(13), 1785-1799.

Skaalvik, E. M., & Skallvik, S. (2017b). Teacher Stress and Teacher Self-Efficacy: Relations and Consequences. In Educator Stress (pp. 101-125). Springer, cham.

Sofhauser, C. D. (2015). Hostility patterns: Implications for nursing practice. Nursing Science Quarterly , 28(3), 202_208.

Stover, C. S., Zhou, Y., Kiselica, A., Leve, L. D., Neiderhiser, J. M., Shaw, D. S., Reiss, D. (2016). Marital hostility, hostile parenting, & child aggression: Associations from toddlerhood to school age. Journal of the American Academy of child & Adolescent Psychiatry , 55(3), 235-242.

Street, N. W., McCormick, M. C., Austin, S. B., Slopen, N., Habre, R., & Molnar, B. E. (2016). Sleep duration and risk of physical aggression against peers in urban youth. Sleep health, 2(2), 129-135.

Sukhodolsky, D, G., Smith, S. D., McCauley, S. A., Ibrahim, K., & Piasecka, J. B. (2016). Behavioral interventions for anger, irritability, & aggression in children & adolescents. Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology, 26(1), 58_64.

.Sullivan, T. N., Farrell, A. D., Kliewer, W., Vulin-Reynolds, M., & Valois, R. F. (2007). Exposure to violence in early adolescence: The impact of self-restraint, witnessing violence, and victimization on aggression and drug use. The Journal of Early Adolescence, 27(3), 296-323.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

Taj sadrayi, Parvin, Fekri Katherine (2018). The effectiveness of education based on diagnosis and reduction of students 'reading disorders on teachers' burnout, methods and psychological models, 9, 32, 108-97. [In Persian]

Torabi, Mahshid., Farhadi, Hadi (2018). The Relationship between Organizational Silence and Job Burnout with Aggression, 2nd Iranian Conference on Psychology, Educational Sciences and Sociology, Tehran, Sam Iranian Institute of Science and Technology Development Conferences,https://www.civilica.com/Paper-OSCONF02-OSCONF02_159.html. [In Persian]

Turkman, Farah and Abedi, Seyedeh Marzieh (2009). Identifying Factors Affecting Teachers' Job Satisfaction, Journal of Psychological Research. First Year, 4, 48-38. [In Persian]

Xie, X., Chen, W., Lei, L., Xing, C., & Zhang, Y. (2016). The relationship between personality types and prosocial behavior and aggression in Chinese adolescents. Personality and Individual Differences, 95, 56-61.

Yaqubi, Hassan (2007). The effectiveness of behavior-cognitive therapy and spiritual-religious psychotherapy based on the model of Richards and Brexon on reducing the anxiety of dormitory students of Allameh Tabatabai University. [In Persian]

Zahedifar, Shahin., Najarian, Bahman., Shokrkan, Hossein (2000), Construction and validation of a scale for measuring aggression. Journal of Educational Sciences and Psychology, 7, pp. 102-73. [In Persian]

Zarei, Razieh (2016). Determining the effectiveness of sand play in developing social skills and reducing aggression in 4- to 6-year-old girls in Bandar Abbas Master Thesis, Clinical Psychology, Islamic Azad University, Bandar Abbas Branch, Bandar Abbas. [In Persian]

Zeighami Mohammadi, Sharareh., Asgharzadeh Haghighi, Solmaz (2012). Investigating the relationship between job stress and burnout in nursing staff. Scientific Journal of Hamadan School of Nursing and Midwifery, Volume 19, Number 2, p: 42. [In Persian]

Zhang, Q., & Zhu. W. (2007). Teacher Stress, Burnout, and Social Support in Chinese Secondary Education. Human Communication, Vol. 10, No. pp. 487- 496.

Predicting Burnout Based on Anxiety and Aggression Components in High School Teachers

Abstract:

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

The purpose of this study was to predict burnout based on anxiety and aggression components in married female high school teachers in Qazvin. The outline of the research was applied research in terms of purpose and descriptive-correlation in terms of data collection. The statistical population of the study was all married female teachers in Qazvin in the academic year 1397-98. Using cluster random sampling method and according to Morgan table, 302 people were selected as the sample, which due to the existence of 7 distorted questionnaires, 295 people were considered as the final sample. The research instruments were Maslach Burnout Questionnaire, Aggression Bass Questionnaire (AGQ Bass and Perry Questionnaire) and Cattell Anxiety Questionnaire (CAQ). Pearson correlation coefficient and simultaneous regression were used to analyze the data. The results of statistical analysis showed that there is a positive and significant relationship between anxiety and aggression with married female teachers' burnout ($p < 0.01$) and the components of anxiety (overt and covert anxiety) and aggression (anger, aggression, resentment), significantly. Were able to predict the burnout variable of job married female teachers. Also, the variable of anxiety, with a higher beta than the variable of aggression, had a greater share in predicting the variable of burnout of married female teachers. Among the components of aggression, the component of resentment had a greater share in predicting married female teachers' burnout than the other two components.

Keywords: Anxiety, Aggression, Burnout, Married female teachers

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]